

Самовредновање

Клуб љубитеља финих вебин

Club of Fans of Fine Webinar

Самовредновање

**Jelica Dimic
Dragana Zarić**

ВОДИЧ ЗА САМОВРЕДНОВАЊЕ ЗА УСТАНОВЕ У СТРУЧНОМ ОБРАЗОВАЊУ

**Осврните се на протеклу
школску годину.**

**Сетите се једне важне ствари
која Вам се десила у току
протекле школске године
на професионалном плану.**

Шта је то?

**Употребите једну реч да
описете протеклу
школску годину.**

Довршите реченицу

*Наредне школске године
планирам да...*

❖ шта је самовредновање

❖ нивои самовредновања

❖ примери самовредновања

❖ разлози за самовредновање

Зашто?

- ✓ процес оцењивања чини лакшим, објективнијим и занимљивијим
- ✓ развија свест код ученика о наставном процесу и њиховој улози у њему
- ✓ пребацује одговорност о процесу и резултатима рада на ученике
- ✓ подстиче ученике на независност у процесу наставе
- ✓ чини их активним у току овог битног сегмента наставе

Увод

- Самовредновање се данас често назива „самоевалуација“, чиме се наглашава доношење валидних и поузданих закључака о квалитету, на основу доказа који су јавни и који се наводе у извештају о самовредновању.

Увод

Самовредновање се често описује као:

- **Кључни алат (инструмент) за побољшање квалитета рада**
- **Нешто што би све стручне школе требало да раде и да за то обезбеђују доказе**
- **Главна карактеристика како аутономије, тако и одговорности стручних школа.**

Увод

- Самовредновање би требало да буде цикличан процес и да доведе до побољшања или до одржавања изузетно високих стандарда.
- Активности самовредновања и планирања побољшања требало би да буду праћене екстерним проверама квалитета и поређењем на основу репера (бенчмаркингом), и заједно би требало да чине основне компоненте система управљања квалитетом.

Увод

- У Оквиру за самовредновање уместо термина „индикатори квалитета“ чешће се користи термин „критеријуми квалитета“ чиме се изражава квалитативна природа закључака који се доносе и врши одвајање од директних квантитативних или статистичких мера (као што су Кључни индикатори учинка), с тим да укупан оквир и сврха остају исти, тј. имају за циљ пружање подршке и самовредновању и спољашњем вредновању.

Увод

- Не постоји само један једини модел самовредновања, већ читав дијапазон приступа осигурању и унапређивању квалитета.
- Самовредновање, које стручне школе спроводе као део своје одговорности и контроле, може се дефинисати као систематски и прогресивни процес евалуације приликом кога стручне школе прикупљају и анализирају доказе како би донеле закључке о свом учинку у односу на договорене циљеве.

Увод

Како радимо?

- Кроз ово питање од стручне школе тражи се да размотри свој учинак у односу на (своју) мисију и опште и специфичне циљеве.

Како то знамо?

- Кроз ово питање описује се употреба индикатора учинка и критеријума квалитета како би се измерио учинак стручне школе у кључним областима образовне понуде.
- Кроз ово питање од стручне школе се тражи да идентификује „доказе“ којима се поткрепљују донети закључци.

Шта ћемо даље радити?

- Кроз ово питање описује се начин извештавања о налазима до којих је стручна школа дошла при процени стања квалитета.

Самовредновање и стална побољшања

- Свака добра школа мора да зна:
- чему тежи;
- да ли успешно испуњава своје циљеве;
- шта треба одржавати или побољшавати;
- да ли промене функционишу.

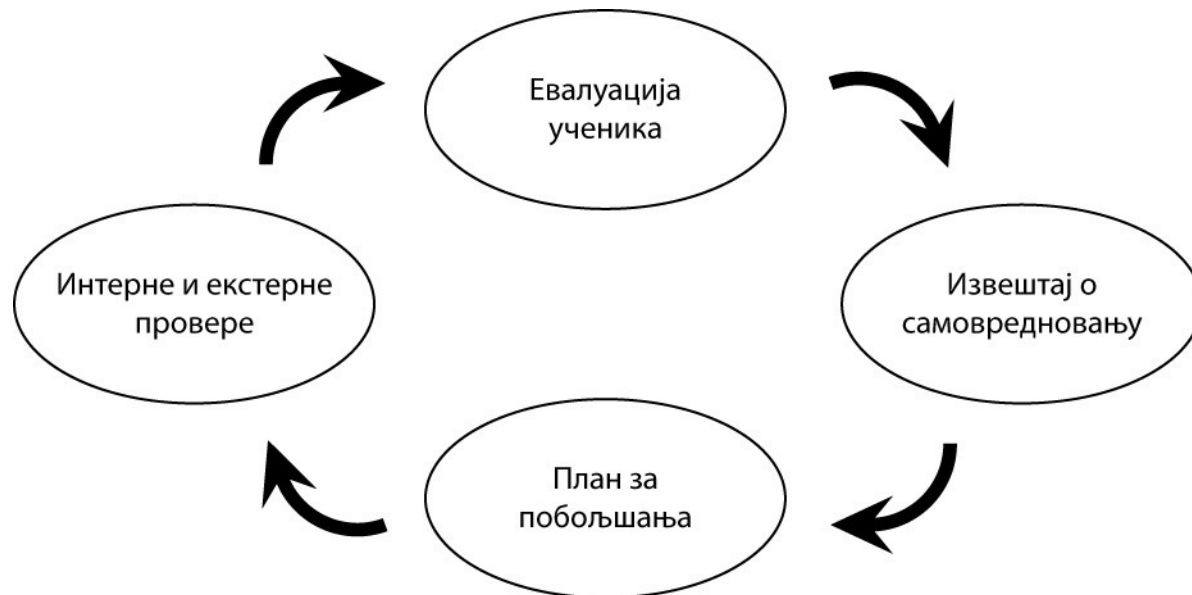
Самовредновање и стална побољшања

Главна сврха самовредновања јесте побољшање квалитета.

Ефективно самовредновање омогућиће стручним школама да

- идентификују своје снаге и слабости,
- да упореде свој учинак са учинком осталих стручних школа и
- да планирају побољшања.

Самовредновање и стална побољшања

Самовредновање и стална побољшања

- Ово планирање обухватиће:
- идентификацију и утврђивање приоритетних области за побољшање;
- постављање циљева и утврђивање активности које треба предузети како би дошло до побољшања;
- постављање циљева, прекретница и критеријума који ће бити коришћени приликом усмеравања и управљања процесом побољшања.

Користи од самовредновања и осигурања квалитета

- Стручна школа има различите врсте корисника, а сваки од њих има различите захтеве и очекивања.
- Образовна понуда требало би да узме у обзир најразличитије потребе за квалификацијама и да буде пројектована тако да испуни захтеве:
 - 1) ученика
 - 2) послодаваца
 - 3) јавног сектора

Сврха самовредновања и осигурања квалитета

- Праћење, преиспитивање и евалуирање које се спроводи током процеса самовредновања директно доприносе осигурању квалитета понуде у стручном образовању.
- Осигурање квалитета обухвата све технике и активности усмерене на елиминисање узрока незадовољавајућег учинка на свим релевантним ступњевима – од идентификације потреба до утврђивања да ли су ове потребе испуњене.

Сврха самовредновања и осигурања квалитета

Стога би процес осигурања квалитета требало да обухвати следеће кораке:

- идентификовање кључних варијабли (промењљивих) које треба пратити
- постављање циљева, стандарда или захтеваних нивоа учинка за ове варијабле
- развијање и примена система за прикупљање података, анализу и извештавање о учинку који се односи на кључне варијабле
- идентификовање активности које би требало да уследе уколико учинак падне испод циљева, стандарда или захтеваних нивоа
- спровођење и праћење промена.

Сврха самовредновања и осигурања квалитета

- Самовредновање је осмишљено тако да интереси ученика буду на првом месту и да су од највеће важности.

Одговорности за самовредновање

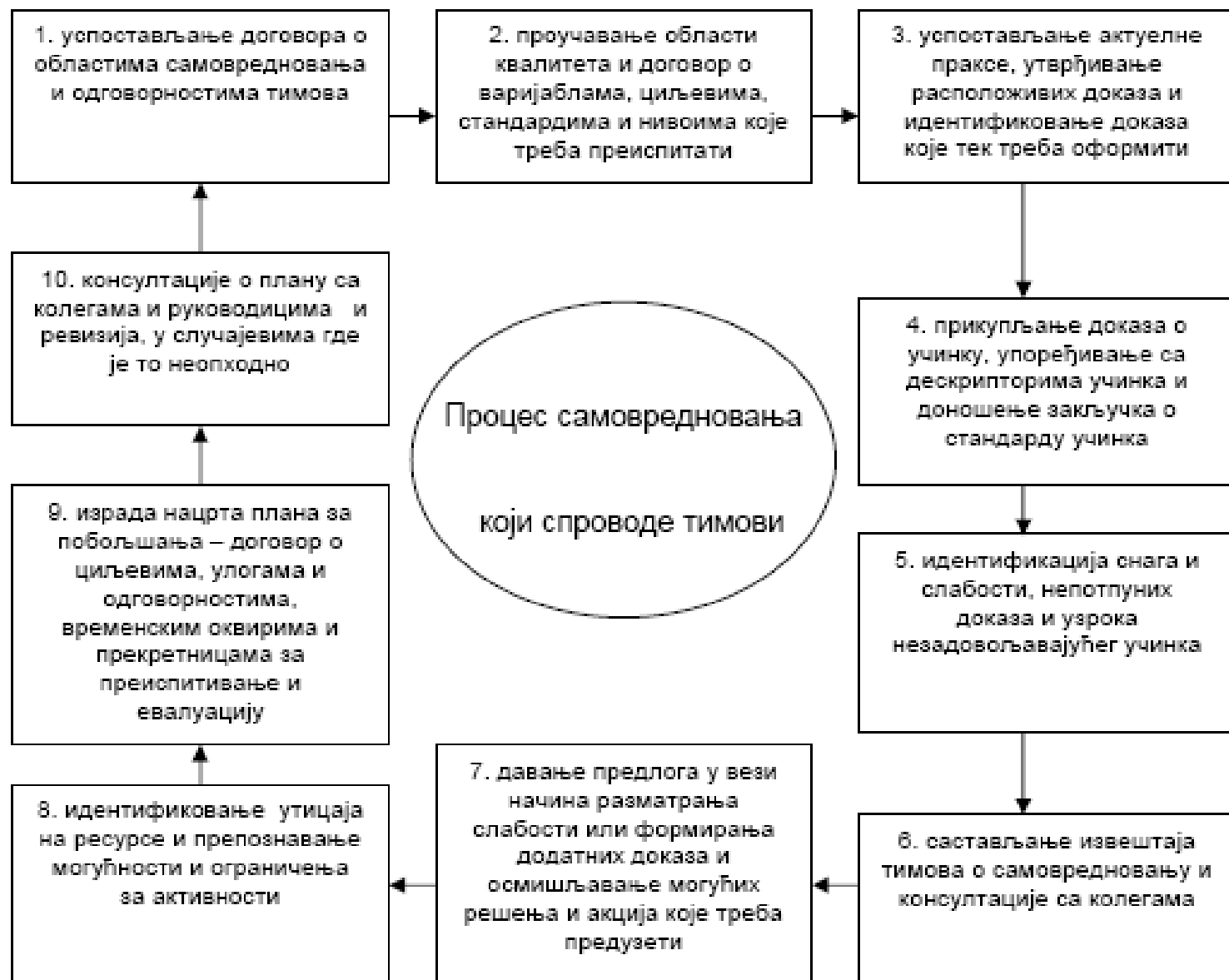
- Главна сврха самовредновања је сопствено усавршавање.
- Ефективно самовредновање омогућава стручној школи да идентификује своје снаге и слабости, да упореди свој учинак са учинком осталих стручних школа, да идентификује могућности за побољшања, да постави опште и појединачне циљеве и да одреди приоритетне активности неопходне да би се све ово постигло.
- Самовредновање такође обезбеђује начине за идентификацију и давање одговора на потребе ученика и осталих интересних страна.

Одговорности за самовредновање

- **Укљученост (учешће) целокупног особља на свим нивоима**
- Да би се могла увести стална побољшања, сви чланови особља морају се подстицати да прате и евалуирају сопствени учинак и да идентификују области за побољшање.
- Треба узети у обзир природу обавеза чланова особља који ће бити ангажовани, као и то да ли су запослени са пуним радним временом или пола радног времена.

Пример добре праксе (нарочито за велике стручне школе) може бити формирање тимова који ће спроводити оцењивање активности у оквиру своје области.

Слика 2: Процес самовредновања који спроводе тимови и планирање побољшања

Одговорности за самовредновање

- **Укљученост (учешће) ученика**
- **Упитницима (анкетама) би требало да буду обухваћене потребе потенцијалних ученика и ниво задовољства програмима код ученика завршних разреда.**
- **Нарочито је важно прикупљање података о кретању ученика након завршетка школовања, као и података о ученицима који пре завршетка програма напуштају школовање (нпр. податке о томе да ли су постигли неке од исхода учења).**

Одговорности за самовредновање

- **Укљученост (учешће) интересних страна**
- При планирању процеса самовредновања стручне школе ће морати да размотре које ће улоге имати установе којима је школа поверила обављање посла (тзв. подуговарачи), кључни партнери и послодавци.
- Стручне школе треба да развију делотворне методе прикупљања повратних информација од екстерних страна (нпр. од послодаваца и локалне заједнице) о ученицима који код послодаваца обављају праксу и/или који улазе на тржиште рада, као и о релевантности (значају) прилика за учење и понуди у стручном образовању.

Одговорности за самовредновање

- **Укљученост (учешће) руководства**
- Процес самовредновања мора се ефективно и ефикасно водити и њиме управљати.
- Руководиоци тимова и само руководство морају бити посвећени циљевима самовредновања, као и развоју атмосфере поверења у којој појединци и групе могу да буду самокритични и да дају мишљење о сопственом учинку.

Одговорности за самовредновање

- **Партнерства и сарадња, укључујући и поверавање послова другим установама**

Кључни фактори који се односе на партнерства:

- **Уколико стручне школе раде заједно, нпр. у оквиру неког центра/удружења или партнерства, или уколико се реализација њихове образовне понуде поверава другим установама, онда одговорност за квалитет образовне понуде, квалитет исхода и за обједињавање процеса самовредновања и закључака припада водећој (главној) стручној школи. О овим аспектима се такође мора извештавати у извештају о самовредновању.**

Улоге	Одговорности у процесу самовредновања
Директор	<ul style="list-style-type: none"> • Развијање мисије и визије • Обезбеђивање руководства и администрације, људских и физичких ресурса • Промовисање стручне школе • Управљање партнерствима
Координатор квалитета	<ul style="list-style-type: none"> • председавање тимом за квалитет • Развој пословника квалитета: политике и процедуре • Развој система квалитета • Координирање прикупљања података и анализе
Руководилац тима за самовредновање	<ul style="list-style-type: none"> • Координирање самовредновања • Координација планирања побољшања • Спровођење интерног праћења процеса самовредновања и планирања побољшања • Координирање екстерних посета
Чланови тимова за самовредновање и квалитет	<ul style="list-style-type: none"> • Спровођење самовредновања • Валидација извештаја о самовредновању и плана за побољшања (плана за унапређивање квалитета рада)
Посматрачи	<ul style="list-style-type: none"> • Посматрање наставе и учења • Анализирање годишњих извештаја о посматрању • Давање препорука за побољшање код појединачних наставника и за укупан процес наставе и учења
Администратор података	<ul style="list-style-type: none"> • Обезбеђивање тачних улаза/излаза код прикупљања и анализе података • Одржавање <i>Просветног картона за стручне школе</i>
Координатор/организатор практичне наставе	<ul style="list-style-type: none"> • Управљање партнерствима која се односе на реализацију практичне наставе (тј. места на којима ученици обављају праксу) • Евалуирање нових партнерстава која се односе на реализацију практичне наставе (тј. места на којима ученици обављају праксу) • Праћење постојећих партнерстава која се односе на реализацију практичне наставе (тј. места на којима ученици обављају праксу)
Наставници, тренери, остали стручни сарадници и ученици	<ul style="list-style-type: none"> • Давање доприноса процесу самовредновања • Валидација извештаја о самовредновању и плана за побољшање (плана за унапређивање квалитета рада) • Реализација акционих планова

Оквир за самовредновање

- Постоје три основна захтева која се односе на оквир за самовредновање и која морају да испуне све стручне школе.
- Самовредновање се односи на све аспекте активности стручне школе, а нарочито на квалитет и стандард (ниво) искуства и постигнућа ученика.
- Самовредновање се односи на све договорене области квалитета и критеријуме оквира за самовредновање стручних школа (*Стандарди квалитета рада образовно-васпитних установа са Додатним стандардима квалитета за стручно образовање*).
- Самовредновање мора да узме у обзир интересе релевантних интересних страна, националне стратегије за побољшања и политике Владе.

Прикупљање и формирање доказа

- Један од кључних принципа самовредновања школе јесте да сви закључци донети на основу области и критеријума квалитета морају бити поткрепљени
- валидним,
- поузданим,
- аутентичним,
- доследним,
- важећим,
- довољним и
- на друге начине за дату сврху прикладним доказима.

Прикупљање и формирање доказа

Извор доказа	Доказ	Област квалитета
Евиденција о постигнућима ученика	Редовно прикупљани и чувани подаци у евиденцији обезбеђују тачне информације о постигнућима	Организација рада школе и руковођење: Информациони системи су адекватни за употребу приликом планирања и имплементације
	Бројчани подаци о постигнућима ученика у складу су са упоредивим националним подацима	Подршка ученицима: Ученицима је за време школовања на располагању ефективна и поверљива подршка у погледу личних питања, учења и напредовања, као и читав низ смерница и савета

Табела 3: Доказ и извор доказа

Прикупљање података

- Стручне школе прикупљаће податке који се односе на области квалитета и критеријуме из Оквира за самовредновање, као и на све активности/области које су предмет вредновања.
- Одабир упоредивих (компаративних) података као репера – нпр. циљева које школа покушава да оствари – подразумева идентификацију, разумевање и учење из процеса и пракси који воде ка бољем учинку у осталим установама.
- Под овим се подразумева да стручне школе себи поставе следећа питања:
 - Колико смо добри?
 - Колико добри можемо бити?
 - Како се можемо побољшати?
 - Како можемо да учимо од других?

Докази о самовредновању и закључци

Да би се доказ могао сматрати чврстим потребно је да буде:

- **Валидан:** доказ је релевантан (битан) и говори у прилог идентификоване снаге или слабости.
- **Мерљив:** користе се интерно и екстерно мерење учинка, цифре и проценти који морају бити јасни и недвосмислени.
- **Довољан:** докази су комплетни и довољни да обухвате све критеријуме једне области квалитета.
- **Актуелан:** доказ је довољно актуелан у смислу давања тачног описа ситуације у тренутку писања извештаја о самовредновању.
- **Тачан:** доказ се приписује именованим и верификованим изворима.

Језик закључака

- С обзиром на то да закључци представљају врсту евалуације потребно је избегавати **нејасан језик.**

<p>Закључак настао на основу евалуације <i>требало би поткрепити доказом</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Потенцијални ученици добијају свеобухватне информације. • Постоје добро успостављене процедуре осигурања квалитета које се ефективно користе како би довеле до побољшања.
<p>Закључак настао на основу евалуације <i>Нејасне квантификаторе би требало поткрепити квантитативним доказима који указују на количину и на оно што се сматра довољним.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • У многим случајевима у току планирања часова наставници недовољно обрађају пажњу на индивидуалне потребе ученика. • За ученике код којих су идентификоване ове потребе додатна подршка није стално на располагању.
<p>Нејасна изјава <i>Па шта? Да ли је то важно? Да ли ученици одатле (из тога) уче?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Радно искуство чини део програма учења.
<p>Изјава о евалуацији <i>требало би да буде поткрепљена доказом</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Сви ученици имају приступ, у професионалном смислу, релевантном месту за обављање стручне праксе. Он је саставни део њиховог програма и доприноси практичном оцењивању ученика.
<p>Нејасан закључак <i>Да ли или не? Који капацитети? Колико је проблем озбиљан?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Чини се да ученици не схватају критеријуме оцењивања. • Неке од друштвених вештина ученика могле би се унапредити.
<p>Утицај на ученике <i>потребно је поткрепити доказима</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ефективна сарадња са осталим институцијама је довела до пораста броја ученика који похађају курсеве основних вештина.
<p>Норме <i>Било би изненађујуће да ови елементи изостану – ово је очекивани учинак = норма.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Особље има адекватне квалификације. • Особље је добро обавештено/информисано. • Особље показује ентузијазам. • Особље је посвећено свом раду.

Употреба изјава о евалуацији у циљу дефинисања снага и слабости

- Изјаве не би требало да буду описног карактера, већ да се односе на евалуацију.
- Где год је могуће, стручне школе би требало да укључе специфичне информације које ће омогућити квантификацију снага и слабости.
- Стручне школе би такође требало да покажу (објасне) зашто нешто представља снагу или недостатак, уместо да само наведу чињенице.

Употреба изјава о евалуацији у циљу дефинисања снага и слабости

Снаге	
Нејасне изјаве	Јасне изјаве
Постигнућа ученика су константно висока (Којих ученика? Колика је стопа постигнућа? На који начин се она пореди са реперима унутар сектора/подручја рада или са циљевима које је сама школа поставила?)	Постигнућа редовних ученика су високо изнад упоредивих података на националном нивоу (65% у односу на просек у сектору/подручју рада од 54%)

Оцењивање учинка/Нивои остварености

- На националном нивоу донета је одлука да стручне школе оцењују свој учинак на основу закључака и доказа о процесу самовредновања. Оцењивање ће се вршити на основу четворостепене скале:
- 4 – изванредан/врло добар
- 3 – добар
- 2 – задовољава
- 1 – не задовољава

Временски оквири за самовредновање

- Стручне школе би требало да спроводе процес самовредновања најмање једном годишње.
- Иако власти на националном нивоу захтевају да се извештаји предају у одређено време, прикупљање података и евалуација различитих аспеката образовне понуде требало би да се одвија у време које одговара циклусима стратешког и оперативног планирања школе.

Самовредновање

Процес самовредновања

- Особље на свим нивоима организације се подстиче да евалуира свој учинак
- Ученици, послодавци и остале интересне стране су укључене у овај процес
- Разматрају се све области квалитета у Оквиру за самовредновање установа у стручном образовању
- Процес је саставни део стратешког и оперативног планирања и договора о осигурању квалитета

Извештај о самовредновању

- Извештај обухвата све аспекте активности школе
- Посебна пажња се посвећује ефективности учења и стандарду који ученици постижу
- Руководство усваја и одобрава извештај
- Извештај има јасну структуру и прати области квалитета

Докази и закључци

- Ефективно се користе подаци који се односе на руковођење и учинак, заједно са реперима
- Обезбеђени су јасни докази за доношење закључака
- По својим карактеристикама закључци су више евалуативног него описног карактера
- Закључци су искрени и објективни

План за побољшања (План за унапређивање квалитета рада)

Структура плана

- План је представљен у виду табеле
- У плану се наводе области у којима су побољшања неопходна
- У плану су постављени циљеви за побољшања
- У плану се постављају неопходне активности за побољшања, укључујући и трошкове
- Јасно су наведени очекивани исходи специфичних активности
- Јасно су дефинисане мере за процену успешности реализације активности
- Додељене су одговорности са циљем да се обезбеди реализација активности
- Постављени су временски оквири и прекретнице за завршетак (реализацију) активности и постизање исхода
- Постигнути су договори око праћења, евалуације и извештавања о напретку
- У израду и преиспитивање плана укључени су кључни партнери

Реализација плана

- Опсег (обим) плана је изводљив
- План је јасно повезан са свим активностима идентификованим у извештају о самовредновању
- Размотрени су национални и локални приоритети
- Идентификоване су приоритетне области за побољшања
- План се редовно преиспитује и ажурира
- Обезбеђена је здрава основа за увођење побољшања

Obrazovanje nije
priprema za život;
ono je život sam
po sebi. - John Dewey